

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

19. De probationibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

Pirh. *h. t. n. 40.* Vide Felin. *in c. 25. de rescrip-*
indicium tamen facit contra confitentem ad tortu-
ram, ubi seriò facta & non ex calore iracundiæ, &
aliter temerè effusa. Sumitur ex cit. c. 25. de rescrip-

TITULUS XIX.

De Probationibus.

Q. 1. *Quid sit probatio & quotuplex?* *Resp.* 1.
 Probatio est ostensio rei dubiæ & contro-
 versæ legitimè *judici* factâ; huic enim juxta *c. 1. h. t.*
principaliter fit probatio. Per *Ly legitima*
facta intelligitur, quòd debeat esse clara, perspicua
 & certa. *c. 8. h. t.* concludens *regulariter* & plena.
Matth. 18. L. 9. C. de jud. citatâ ad ejus receptio-
 nem parte adversa. arg. *L. 47. ff. de re jud. instituta*
ordinariè post litem contest. *tot. tit. ut lite non cont.*
&c.

Resp. 2. Alia est *artificialis*, quæ fit ex ipsis rei
 visceribus, arte & industriâ probantis, per præ-
 sumptiones & conjecturas; alia *inartificialis*, quæ
 assumitur extrinsecus, v. g. à testibus, instrumentis,
 juramento. 2. Alia est *plena*, alia *semiplena*,
 quidquid contra hanc divisionem dicat *Wilsen-*
bach, & alii. *Plena* est, quæ se solâ plenam fidem
 judici facit, tantam scil. ut eâ instructus, senten-
 tiam ferre & controversiam decidere possit, nullo
 alio requisito: hujus 4. sunt species, quæ ordine
 Titulorum post hunc Tit 19. ponuntur. *Semi-*
plena est, quâ aliqua, non tamen plena fides fit
 judici, nec sufficit, ut ex ea ad ferendam senten-
 tiam

tiam ordinariè moveatur: species illius sunt unius vel plurium singularium testium depositio, instrumentum privatum, juramentum suppletorium, fama &c. Habet hæc probatio suos gradus, alia enim est plus quàm *semiplena*, alia *præcisè semiplena*, alia *minùs quàm semiplena*.

Q. 2. Quinam sint effectus probationis; Resp. 1. Effectus *plena* probationis sunt seq. 1. secundùm illam ferenda sententia. *L. 11. & seq. C. h. t.* nisi tamen aliunde judici constet contrarium. In causis criminalibus probationes luce meridiana clariores requiruntur. *L. f. C. h. t.* 2. Actor plenè probans intentionem suam, eam juramento confirmare non tenetur. *c. 2. h. t.* quia juramentum utpote species probationis adhibetur solùm causâ nondum plenè probata. 3. Contra quem plenè probatum est, is non admittitur ad purgationem Canonicam. *c. 12. h. t.*

Resp. 2. Effectus *semiplena* probationis *præcisè* talis sunt. seq. 1. Dat locum juramento suppletorio ab auctore præstando. *c. 2. h. t.* 2. Duæ tales *semiplena* probationes, si jungantur, & ad unum eundemque finem tendant, in causis Civilibus non admodùm arduis unam plenam faciunt. *c. 13. h. t. c. 27. de test. L. 5. C. de probat.* 3. Nonnunquam sufficit ad ferendam sententiam, uti in casu *c. 12. de sponsal. c. 2. de consang.* item in causis modicis. *L. 3. §. 4. ff. de Carbon. edict.* in causis summariis &c. Effectus *minùs quàm semiplena* probationis plures recenset Schmalzg. *h. n. 15.* Observari hæc potest, qualiter se invicem

cem

cem elidant probationes, unaque alteri praevalens
de quo vide *Leur. h. t. Q. 532. & 533.*

Q. 3. Cui incumbat onus probandi? Resp.
Probare regulariter tenetur ille, qui aliquid affir-
mat in praedictum alterius, nec habet pro se praesump-
tionem juris. *L. 2. & 19. ff. L. 1. & 8. C. h. t.*
adeoque actori regulariter, non reo incumbit
probatio, cum ille soleat affirmare, hic
negare.

Resp. 2. Reus tenetur probare 1. Si opponat
exceptionem affirmativam, v. g. dicendo, dum
rogatur solutionem, se jam solvisse. *L. 12. & 13. ff. h. t.* 2. Si praesumptio juris stet pro Actore
vel habeat intentionem fundatam in jure, tunc
non Actor sed reus tenetur probare. *c. 2. de res-
stit. spol. in 6. c. un. ut. Eccles. benef. sine diminut.
conf. c. 8. de Relig. dom.* 3. Si Actor sit persona
privilegiata; sic si pupillus, minor, mulier,
miles, rusticus asserat, indebitum à se solutum,
reus id negans probare debet, fuisse debitum.
L. 25. ff. 1. ff. h. t. Huc reduci potest, quod
creditor urgens solutionem contra civitatem vel
Ecclesiam probare debeat, pecuniam mutuo ac-
ceptam conversam esse in utilitatem Ecclesiae vel
civitatis. *c. 1. de depos. c. 2. de solut.* 4. Si reus
negans ultro subeat onus probandi. *L. 14. ff. de
quis autem. ff. h. t.* 5. Si Judex ex justa causa
in Reum transferat onus probandi, v. g. detur-
do Reo juramentum. *c. fin. & L. 38. ff. de iure
jur.* 6. In judiciis communibus & duplicibus,
qualia sunt finium regundorum, familiae heredi-
cium.

ciscundæ, interdictum uti possidetis, uterque litigans tenetur probare. *f. 4. Inst. de interd. c. 3. h. t.*

*Q. 4. Quodnam sit objectum probationis, sive, qua sint probanda? Resp. 1. Facta probari debent; quia jura tantum allegantur, nisi sint municipalia vel consuetudinaria. 2. Facta, quæ probantur, debent esse dubia; quia quæ sunt judici notoria & evidentiâ, non indigent probatione. 3. Debent insuper facta esse talia, in quibus partes suam intentionem fundent, sive quæ faciant ad causam decidendam; quia impertinentia rejici debent. *c. 36. de off. deleg. L. 21. C. h. t.**

*Resp. 2. Propositio negativa facti pura, simplex, & indefinita, dum quis simpliciter negat, se contraxisse, occidisse, citatum esse, non potest à negante probari. *c. 23. de elect. L. 23. C. h. t.* scil. per testes aut instrumenta; per confessionem enim adversarii & per juramentum negantis probari potest. *c. 1. de confess. in 6. L. 11. prin. L. 13. §. 2. ff. de jurejur.* *Negativa facti determinata per circumstantias loci, temporis &c. v. g. dum negatur, homicidium Heidelbergæ tali vel tali die commissum, probari potest & debet. *c. 35. de test. L. 14. C. de contrah. stipul.* Item negativa facti prægnans, sic dicta, quòd implicite contineat affirmativam, v. g. si quis negat, se liberè contraxisse matrimonium, renuntiâsse beneficio. *L. 8. ff. h. t. c. 5. de renunt.* Item probari debet negativa facti, in quâ quis**

Liber II.

H

san-

fundat intentionem suam, ut si neges hæreditate aditam sufficere ad legata solvenda, probabit insufficientia. Comm.

Resp. 3. Negativa juris dum quid negatur jure fieri potuisse, aut factum esse, v.g. aliquis in judicio stare, testari, matrimonium contrahere posse, vel ritè ordinatum esse &c. probari debet ac debet à negante. L. 5. ff. h. t. Negativa item qualitatis, quâ negatur alicui inesse qualitas ad hoc vel illud officium aut actum necessarium dum qualitas est ex iis, quæ communiter aut naturaliter homini insunt, vel inesse præsumuntur probanda est à negativam allegante. arg. L. C. h. t.

Q. 4. Quanam sint species probationum, quid potissimum de inspectione oculari ac de iudicando? Resp. 1. Exprimi possunt species probationum seqq. v. Aspectus, sculptum, testis, notarium, scriptum, jurans, confessus, præsumptio, fama probandi. De plerisque agi solet per speciales titulos, aliunde constat, exceptâ oculari inspectione & fama; hinc.

Resp. 2. Inspectio ocularis, ein Augenschein, est, dum iudex vel per se ipsum, vel Committarios, aut alias personas rem, de qua controversia est, inspicit. Engel h. n. 10. 2. Fit non tantum in civilibus, v. g. dum quæstio est de novi operis nuntiatione; de terminis leu limitibus agrorum &c. sed etiam in criminalibus, v. g. dum dubium est, an vulnus sit lethale, nec ne. 3. Facta debite (de quo vide Schmalzg. h. n. 19) omnium

omnium probationum validissima est c. 4 & 3.
de prob.

Resp. 3. Fama, de qua hic loquimur, est communis hominum alicujus loci de aliquâ re sermo & publicum judicium, ex sola suspitione, certo tamen authore proveniens. Differt à Rumore, quòd hic sit particularis Sermo, seu assertio ex sola suspitione & incerto authore proveniens. Fama à malis & suspectis hominibus orta non attenditur, c. 24. de accusat. 2. Fama in causis civilibus facit plerumque (ob c. 13. h. t. c. 2. de consang. & 1. de appellat.) semiplenam probationem. L. 3. §. 2. ff. & c. 27. de test. modò sit legitimè probata, scil. vel per instrumenta desuper erecta, vel per duos saltem testes, omni exceptione majores, qui jurato deponant, audivisse se à majori parte populi, id est, illorum, qui scire poterant & ad quos spectabat scire; duasque saltem nominatim personas expriment, à quibus audiverint, vel qui asseruerunt se vidisse. Pichl. h. t. n. 13.

Q. 6. Quomodo probanda sint quadam in specie, de quibus hoc tit. & aliàs frequens fit mentio? Resp. 1. De filiatione notanda seqq. 1. Probatio filiationis verba datur tantum ex parte matris. L. 5. ff. de in jus voc. Non ex parte patris, nisi in unico casu, de quo Pirh. h. t. n. 45. 2. Præsumptivè tantum ex parte patris probari potest v. g. dum quis natus est ex uxore in domo mariti, ei cohabitantis, & ad generandum potentis. L. 6. ff. de his, qui sui vel alien, jur. quod variè

H 2

EX 2

extenditur. Item dum quis ab alio filius appellatus, educatus, & tractatus fuit. *c. 10. h. 1.* Item dum fama vel communis opinio vicinis præsertim domesticorum & consanguineorum est, aliquem esse filium, quæ tamen, præcedendo ab eo, quòd viderint vel audiverint eum appellari & tractari ut filium, facit tantum implenam probationem. *L. 3. §. 2. ff. de res. &c.*

Resp. 2. de probatione ætatis seqq. notanda. *Ætatem* tam majorem quàm minorem probare debet, qui sive agendo sive excipiendo eam tanquam fundamentum intentionis suæ allegat. *c. 1. h. 1.* 2. Probari potest ætas vel per testimonium parentum, propinquorum, domesticorum & civitatis nativitate testantium: vel per instrumentum publicum super navitate erectum *c. 2. de fid. instrum.* per librum Parochi &c. 3. Ætas in aliquibus tantum à conceptionis die computatur. *L. 3. §. 7. ff. de statu hominum.* aliàs à die non baptismi sed nativitatis. *L. 3. §. 3. ff. de minor.*

Resp. 3. De probatione confinium & limitum diocesum, Parochiarum &c. vide *c. 1. §. 1. h. 1.* 2. Servitus in genere, & in specie servitus venandi in aliena silva vel fundo per actus, non vi, non clam, non precario exercitos probatur. *L. 1. §. 1. ff. de servit.*